

การเกษตรธรรมชาติ

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ จังหวัดเชียงราย

ประชาชนส่วนใหญ่ในตำบลมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งไม่ค่อยประสบความสำเร็จในอาชีพ เนื่องจากต้นทุนการผลิตไม่ต่ำจะเป็นปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้มีราคาแพง ทำให้เกษตรกรมีรายได้ต่ำ เกิดภาระหนี้สิน นอกจากนี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมามากหลายประการ ได้แก่ ประการแรก ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เช่น ดินและน้ำเสื่อมคุณภาพจากการปนเปื้อนของสารพิษตกค้าง ประการที่สอง ผลผลิตมีสารปนเปื้อน ทำให้ตลาดหลายแห่งไม่รับซื้อ จากสภาพปัญหาดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ เล็งเห็นถึงปัญหาของชุมชน เมื่อได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาเกษตรแนวใหม่ ประกอบกับการได้ศึกษาดูงานที่ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาที่ยั่งยืนภาคเหนือ ของอาจารย์โชคชัย สารากิจ สารากิจ จึงมีแนวคิดในการนำ IMO (Indigenous Micro Organism) มาใช้เป็นองค์ประกอบหลักในการทำเกษตรกรรมแบบครบวงจรขึ้น

หมายเหตุ การเกษตรแบบ IMO (Indigenous Micro Organism) เป็นการเกษตรที่อาศัยการเพาะเชื้อราขาวเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาผลผลิต โดยใช้มูลสุกรมาเป็นส่วนประกอบหลัก และเชื้อราขาวเพาะได้จากไคตั้นไผ่ นำมาใช้เป็นปุ๋ยหมัก IMO

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน : ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: แม่สรวย

จังหวัด: เชียงราย

ประชากร: 19,003 คน

พื้นที่: 387.58 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางตรง

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต. ท่าก้อดำเนินการ "การเกษตรธรรมชาติ" โดยส่งเสริมให้ประชาชนทำการเกษตรแบบ IMO โดยการนำเชื้อราขาวมาใช้ผสมเป็นอาหารเลี้ยงสุกร ผสมนํ้ารดภายในคอกสุกร และเพาะเชื้อราขาวในดิน เพื่อใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพในการทำเกษตรกรรม

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. เกษตรกรในตำบล ประมาณ 270 ราย ร่วมทำการเกษตรแบบ IMO ในการเลี้ยงสุกร ปลูกข้าว ชিং ทานตะวัน ข้าว ฯลฯ
2. รวบรวมเด็กและเยาวชนในตำบล จำนวน 49 ราย เข้าร่วมโครงการ
3. สร้างโรงเก็บเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงอบต. และจัดซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์การเกษตร
4. จัดบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรธรรมชาติและอบรมทางด้านเทคนิค IMO ให้แก่ประชาชนในพื้นที่และบุคคลทั่วไปที่สนใจ ประมาณ 60-100 คน/ ครั้ง รวมตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงวันที่18 สิงหาคม 2547 จำนวนกว่า 3,000 คน
5. ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และในเวปไซด์ www.thakho.com
6. จัดทำโครงการนํ้าร่อง โดยทำแปลงทดลอง จำนวน 10 แปลง กระจายไปตามหมู่บ้านบางหมู่บ้าน

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

1. ได้รับงบประมาณจากอบต.ท่าก้อ ทำแปลงทดลองทำปุ๋ยหมัก IMO ปลุกผักและเลี้ยงสุกรในหลุม 150,000 บาท
2. ปี 2546 ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้กองทุนหมู่บ้าน ทั้ง 27 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 200,000 บาท
3. ปี 2547 อบต. ท่าก้อสนับสนุนงบประมาณ หมู่บ้านละ 10,000 บาท จำนวน 27 หมู่บ้าน เป็นเงิน 270,000 บาท

รวมงบประมาณสำหรับโครงการเกษตรธรรมชาติอันเป็นโครงการนำร่อง จำนวน 470,000 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ เครื่องใช้ การเกษตร การซื้อวัตถุดิบ เครื่องจักร/อุปกรณ์การเกษตร การศึกษา ดูงาน และค่าจ้างสำหรับชาวบ้านที่ดำเนินการในแปลงทดลองการทำเกษตรธรรมชาติ จำนวน 1 คน อัตราค่าแรง 133 บาท/ วัน/ คน

เครื่องมือ/ อุปกรณ์

1. เครื่องจักร/ อุปกรณ์เพื่อการทำเกษตร

2. อาคารสำหรับเก็บเครื่องมือ/ เครื่องใช้การเกษตร 1 หลัง

บุคลากร

3. เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรธรรมชาติ 4 คน และปลัดอบต. รวมเป็น 5 คน ทำหน้าที่วิทยากรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรธรรมชาติและอบรมทางด้านเทคนิค IMO

4. อาจารย์ฐาน คิวโซ ประธานสมาคมเกษตรธรรมชาติประเทศไทย เกาหลี จำนวน 1 คน ทำหน้าที่วิทยากรบรรยายให้ความรู้และอบรมทางด้านเทคนิค IMO

5. ชาวบ้าน จำนวน 4 คน/ แปลง ดูแลในการทำแปลงทดลองในโครงการนำร่อง

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
ธันวาคม 2545	ปลัดอบต. และนายกอบต. เห็นความสำคัญของปัญหาที่ชาวบ้านในชุมชนได้รับ ปลัดอบต. จึงขอคำปรึกษาจากอาจารย์โชคชัย สารากิจ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้การพัฒนายั่งยืนภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ และนายกสมาคมเกษตรธรรมชาติประเทศไทย เกาหลี ได้รับคำแนะนำให้ทำการเกษตรแบบธรรมชาติ	คณะผู้บริหารอบต.
กุมภาพันธ์ 2546	เขียนโครงการ ของงบประมาณสนับสนุนจากอบต.ท่าก้อ ซึ่งได้รับจัดสรรเงิน จำนวน 150,000 บาท และอบต.ท่าก้อ จัดสรรงบประมาณสนับสนุน หมู่บ้านละ 10,000 บาท จำนวน 27 หมู่บ้าน รวมเป็นเงิน 270,000 บาท	อบต.
มีนาคม 2546	ติดต่อประสานงานเชิญอาจารย์โชคชัย สารากิจ และนักวิชาการจากสมาคมเกษตรธรรมชาติประเทศไทย เกาหลี มาเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้และอบรมทางด้านเทคนิค IMO ให้แก่ปลัดอบต. และชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วมโครงการ	ปลัดอบต.

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
มีนาคม 2546	ก่อสร้างอาคารสำหรับเก็บเครื่องมือ/ เครื่องใช้ทางการเกษตร	อบต.
	ซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ทางการเกษตร สำหรับให้เกษตรกรเช่าใช้	
มีนาคม 2546	ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย/ ปลัดอบต.
เมษายน 2546	ประชาสัมพันธ์ชักชวนเด็กนักเรียน ประมาณ 49 คน เข้าร่วมโครงการนำร่องก่อน และให้เด็กช่วยเป็นสื่อกลางในการประสานกิจกรรมระหว่างอบต. กับคนในครัวเรือน	โรงเรียน
เมษายน 2546	รวบรวมสมาชิกผู้เป็นเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการ ประมาณ 44 คน (ปัจจุบันมีเกษตรกรในตำบล ทำการเกษตรแบบธรรมชาติ ประมาณ 10 ราย/ หมู่บ้าน จำนวน 27 หมู่บ้าน รวมประมาณ 270 ราย)	อบต.
พฤษภาคม 2546	จัดบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรแบบธรรมชาติและอบรมทางด้านเทคนิค IMO ให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ เป็นเวลา 3 วัน/ ครั้ง (เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มคนในตำบล เพื่อให้สามารถเผยแพร่ความรู้ต่อไปได้ ซึ่งปัจจุบันมีบุคคลทั่วไปจากทั่วประเทศสนใจเข้าร่วมอบรมเรื่อยๆ ครั้งละ 60-100 คน/ ครั้ง มีผู้สนใจรวมแล้วประมาณ 3,000 คน นับถึง 18 สิงหาคม 2547)	อาจารย์โชคชัย สารากิจ / อาจารย์सान คิวโซ ประธานสมาคมเกษตรธรรมชาติประเทศไทย
พฤษภาคม 2546	ดำเนินการเรียนรู้วิธีการทำการเกษตรแบบใหม่ร่วมกัน โดยทำโครงการนำร่อง ทำแปลงทดลอง 10 แปลง ซึ่งได้แก่ การเลี้ยงสุกรในหลุม การปลูกชา ชิงทานตะวัน ฯลฯ และให้สมาชิกมีโอกาสพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันด้วย	ปลัดอบต.
กรกฎาคม 2546	เริ่มให้สมาชิกทุกหมู่บ้านที่สนใจดำเนินการทำเกษตรธรรมชาติแบบ IMO	อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

หน่วยงาน/ องค์กร	บทบาทหรือความร่วมมือ
ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาที่ยั่งยืนภาคเหนือ	สนับสนุนด้านวิทยากรบรรยายให้ความรู้และอบรมทางด้านเทคนิค IMO ให้แก่ปลัดอบต. และชาวบ้านที่เข้าร่วมโครงการ
สมาคมเกษตรธรรมชาติประเทศไทย	
กลุ่มเกษตรกร	ทำเกษตรกรรมและขยายผล

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนในชุมชนทำการเกษตรโดยพึ่งปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
2. เกษตรกรได้รับผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีซึ่งมีราคาแพง ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง รายได้ต่ำ มีภาระหนี้สิน เช่น เกษตรกรผู้ปลูกชา ซึ่งมีรายได้ประมาณ 400,000 บาท/ ปี/ ราย ต้องหักเป็นส่วนตัวทุนเฉพาะเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี ประมาณ 150,000 บาท/ ปี/ ราย
3. มีปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิต ทำให้ตลาดไม่ค่อยรับซื้อ และยังมีผลกระทบต่อดินและสภาพแวดล้อมในชุมชน
4. การเลี้ยงสุกรแบบเดิม ที่เลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูป จะขาดทุนและมูลสุกรมีกลิ่นเหม็น รบกวนชาวบ้าน

หลังการดำเนินการ

1. เกษตรกรในตำบลร้อยละ 10 เลิกใช้สารเคมีหรือปุ๋ยเคมีในการทำเกษตร และหันมาทำการเกษตรแบบธรรมชาติ
2. เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่ำลง ทำให้มีกำไรเพิ่มขึ้น เช่น ผู้ทำการปลูกชา ซึ่งมีรายได้ประมาณ 400,000 บาท/ ปี/ ราย โดยไม่มีส่วนต้นทุนที่ต้องเสียไปกับการใช้ปุ๋ยเคมีอีก เกษตรกรที่ปลูกลำไย 100 ต้น ลงทุนค่าทำปุ๋ยเพียง 715 บาท เก็บผลผลิตขายได้ 200,000 บาท
3. การผลิตพืชผลทางเกษตรแบบธรรมชาติ ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด ส่งขายได้ง่ายขึ้น และการทำเกษตรแนววิถีใหม่นี้ ไม่มีผลกระทบต่อดินและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้สามารถเก็บผลผลิตได้มากขึ้น เช่น การปลูกชาที่เดิมเก็บได้ 5 ครั้ง/ ปี เมื่อใช้เกษตรแนวธรรมชาติ สามารถเก็บใบชาได้ 8 ครั้ง/ ปี
4. การเลี้ยงสุกรในหลุมโดยใช้ปุ๋ยหมัก IMO ใส่ลงในกลุมและเลี้ยงสุกรด้วย อาหารที่ทำเอง จะทำให้มูลสุกรมีกลิ่นหอมและขายหมูได้กำไรมากกว่า 10,000 บาท/รุ่น 10 ตัว และนำมูลสุกรมาทำปุ๋ยหมัก IMO ขายได้มากกว่า 20,000 บาท

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. มีการต่อต้านจากชาวบ้านที่ไม่เข้าใจและไม่ศรัทธาต่อแนวทางการทำเกษตรธรรมชาติแบบ IMO เพราะรู้สึกไม่คุ้นเคยและไม่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้	1. อบต.พยายามเน้นการประชาสัมพันธ์และทดลองพิสูจน์ให้ชาวบ้านเห็นว่าการทำเกษตรแบบ IMO ได้ผลจริง เพื่อให้เกิดการยอมรับและเชื่อถือจากชาวบ้าน
2. มีการต่อต้านจากกลุ่มผู้ได้ประโยชน์จากการทำเกษตรแบบเดิม เช่น กลุ่มนักธุรกิจที่ขายปุ๋ยเคมี	2. อบต.มุ่งสร้างความสำเร็จของโครงการให้ปรากฏ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มธุรกิจปุ๋ยนั้นลดบทบาทลงไปตามกลไกตลาดเอง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความเข้มแข็งและตั้งใจจริงของคณะผู้บริหาร ถือเป็นสิ่งสำคัญในการริเริ่มแนวทางหรือวิถีการผลิตแบบใหม่ๆ เข้ามา ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำชักจูงให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตแบบเดิมๆ ไปสู่แนวทางที่ดีกว่าด้วยความเชื่อถือและมั่นใจจากตัวประชาชน เพื่อให้เกิดทัศนคติที่เปิดกว้างของคนในชุมชน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

มีการวางแผนขั้นตอนในการดำเนินการให้มีความยั่งยืน โดยนำไปบรรจุไว้ในงบประมาณแผนต่อเนื่อง เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินกิจกรรมไปได้เรื่อยๆ แม้จะมีการเปลี่ยนคณะผู้บริหารอบต. และพยายามทำให้การทำเกษตรแบบธรรมชาตินี้กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีการผลิตของเกษตรกร

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ
ที่อยู่ : ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
โทรศัพท์ : (053) 724-217, (01) 952-6491

ชื่อ-นามสกุล : นายเศรษฐศักดิ์ พรหมมา
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าก้อ
ที่อยู่ : ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
โทรศัพท์ : (053) 724-217, (01) 952-6491

ชื่อ-นามสกุล : นายโชคชัย สารากิจ
ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการ
หน่วยงาน : ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนายั่งยืนภาคเหนือ
ที่อยู่ : บ้านดงพระพร ตำบลป่าจั่ว อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
โทรศัพท์ : (01) 386-3749

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย 57180
ขนาดพื้นที่	387.58 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,075,019.82 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 11.76% รายจ่ายงบกลาง 3.61% เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 4.31% ค่าจ้างชั่วคราว 41.55% ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุ 0.29% ค่าสาธารณูปโภค 3.36% ค่าอุดหนุน 0.43% ค่าครุภัณฑ์ 35.14% ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง
งบประมาณรายได้	3,670,888.82 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 68.82% ภาษีอากร 3.67% ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต 0.12% ทรัพย์สิน 3.97% เบ็ดเตล็ด 23.43% เงินอุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	16 คน 10 คน พนักงานท้องถิ่น 2 คน ลูกจ้างประจำ 4 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	19,003 คน
จำนวนครัวเรือน	4,506 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	สภาพพื้นที่เป็นที่ราบภูเขา เป็นภูเขาและป่าไม้ ซึ่งเป็น ป่าโปร่ง ไม่มีต้นไม้ใหญ่ มีเทือกเขาสลับซับซ้อน และ มีที่ราบหุบเขาบางส่วนระหว่างภูเขาและที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำลาว พื้นที่ส่วนใหญ่ บนภูเขาอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ลาวฝั่งซ้าย และวนอุทยานแห่งชาติดอยหลวง ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ปลูกพืชไร่พืชสวนที่ สำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ลำไย ข้าวโพด ขิง ข้าว มะม่วง พลับ ท้อ บัว กล้วย และเลี้ยงสัตว์ประเภท ไก่ ปลา สุนัข โค มีประชากรที่ไม่มีที่ทำกินประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป กรรมกรก่อสร้าง ฯลฯ